

TÜRKİYE'DE GENEL GREV YASAL MI?

Aydınlık Gazetesi, 4 Temmuz 2020

Yıldırım Koç

Kıdem tazminatı hakkına yönelik tehlike ve tehditler gündeme geldiğinde, işçi konfederasyonları ve sendikaları, genel grev konusunu gündeme getirdi.

Peki, Türkiye'de genel grev yasal mı?

Genel grev, Anayasamızın 54. maddesinde açıkça yasaklanmıştı. Bu yasak o maddeden kaldırıldı; ancak 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Yasası ile 657 sayılı Devlet Memurları Yasasında bu nitelikteki eylemler yasak kabul edilmiştir. Hukuki durum nedir?

SÜLEYMAN DEMİREL'İN AÇIKLAMASI

Türk-İş 3 Ocak 1991 günü ülke çapında genel eylem kararı aldı. Şevket Yılmaz, işçilere işe gitmeme çağrısında bulundu. Dönemin hükümeti bu çağrıya sert tepki gösterdi. Bu eylemin meşruluğunu en iyi ifade eden kişi, Sayın Süleyman Demirel'dir. TÜRK-İŞ'in 3 Ocak 1991 genel eyleminden önce, DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in 2 Ocak 1991 tarihinde yaptığı açıklama aşağıda sunulmaktadır (**Milliyet** ve **Güneş**, 3 Ocak 1991):

“Yüzbinleri nasıl cezalandıracaksınız? Yüzbinlerin bu çeşit harekete kalkması, fiili suç bile sayılsa, bu, kanunu işlemez hale getirir. Yöneticiler, yüzbinleri cezalandırmayı düşüneneğine, işçiyi bu noktaya getiren nedenleri ortaya koysun, onlara ilgi gösterebilir. Çankaya sakini Sayın Özal, televizyonda dakikalarca övünüyor. Bu boş övünme yerine milyonların sıkıntısına eğilsin. İşçi eylemi, sıkıntı içindeki milyonların tepkisine tercümandır. Halkın infialine, feryadına, tepkisine tercüman olduğu için, onu dile getirdiği için, herkes bu olaya sıcak bakıyor, tabii biz de sıcak bakıyoruz. Bu kanunların ihlali değil, kötü idareye karşı konulan tepkiye destek vermektir.”

3 Ocak 1991 genel eylemi yasalara uygun değildi, ancak meşruydu. Peki, günümüzdeki durum ne?

ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİN DOĞRUDAN UYGULANMASI ZORUNLULUĞU

Anayasamızın 90. maddesine 7.5.2004 gün ve 5170 sayılı yasayla şu cümle eklendi: “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

Anayasamızın 90. maddesinde yapılan bu değişiklik sonrasında, Türkiye tarafından onaylanmış uluslararası sözleşmeler doğrudan uygulanabilirlik kazandı. Buna göre, bu sözleşmelerle çelişen iç mevzuat hükümleri “zımnen mülga” sayılacaktır. Yargıçlarımızın anayasal görevi, yasak getiren iç mevzuat hükümlerini “yok” sayarak, uluslararası sözleşmenin hükümlerini doğrudan uygulamaktır. Yapılan değişiklik sonrasında Anayasanın emredici hükmü budur.

Türkiye, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 sayılı Sözleşmesini onaylamıştır. Bu sözleşme, böylece, doğrudan uygulanabilirlik kazanmıştır.

87 sayılı ILO Sözleşmesinin yorumu konusunda en yetkili organ, 28 hükümet, 14 işçi ve 14 işveren temsilcisinden oluşan 56 kişilik ILO Yönetim Kurulu'dur. ILO Yönetim Kurulu, kendi içinden üç işçi, üç işveren ve üç hükümet temsilcisinden oluşturduğu Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'nin oybirliğiyle aldığı kararları kendisi de oybirliğiyle onaylayarak kendi resmi gazetesinde yayımlamaktadır. ILO Yönetim Kurulu kararı niteliği kazanan bu değerlendirmeler, 87 sayılı ILO Sözleşmesi'ni onaylayan ülkeler için bağlayıcıdır.

ILO Yönetim Kurulu'nun oybirliğiyle onayladığı Komite kararları geniş bir grev hakkını kabul etmektedir. Özellikle genel grev konusunda aşağıdaki kararlar son derece açıktır. Buna göre,

yürürlükteki yasalarımız hangi yasaklamayı veya kısıtlamayı getirirse getirsin, Anayasamızın 90. maddesindeki hüküm nedeniyle, aşağıdaki kararlar geçerli olacaktır (ILO, **Freedom of Association, Digest of Decisions and Principles of the Freedom of Association Committee of the Governing Body of the ILO (Fourth – revised edition)**, Cenevre, 1996).

“Genel greve ilişkin olarak, Komite, grev eyleminin işçi örgütlerinin kullanabileceği eylem araçlarından biri olması gerektiği görüşündedir. Asgari ücretin artırılmasını, yürürlükteki toplu iş sözleşmelerine saygı gösterilmesini ve (fiyatları ve işsizliği azaltmak için) ekonomik politikada bir değişiklik yapılmasını amaçlayan 24-saatlik bir genel grev meşrudur ve sendika örgütlerinin normal faaliyet alanı içindedir.”

“Hükümetin ekonomik politikasının toplumsal ve emeğe ilişkin sonuçlarına karşı protesto amaçlı ulusal düzeyde bir grevin yasadışılığının ileri sürülmesi ve bu grevin yasaklanması, örgütlenme özgürlüğünün ciddi bir ihlalini oluşturmaktadır.”

Türkiye’de genel grev konusundaki tartışmalarda bu durumun dikkate alınması gereklidir.